

Asia Kehitysvammaisten erityishuoltoa koskeva valitus

Valittaja X:n erityishuoltopiiri, X:n sosiaaliviraston erityishuollon johtoryhmä

Päätös, jota valitus koskee

Hämeenlinnan hallinto-oikeus 22.9.2009 nro 09/0522/4

Asian aikaisempi käsittely

X:n sosiaaliviraston alainen viranhaltija on 16.2.2007 tekemällään ja 10.9.2007 lähetetyllä erityishuolto-ohjelmaa koskevalla päätöksellä hylännyt B:n ja C:n hakemuksen heidän tyttärensä A:n kuntoutuksellisen päivähoidon kirjaamisesta erityishuolto-ohjelmaan.

B ja C ovat Etelä-Suomen lääninhallitukseen valittamalla hakeneet muutosta mainittuun päätökseen ja vaatineet, että valituksenalainen päätös kumotaan, A:lle myönnetään kuntoutuksellinen päivähoito kehitysvammalain mukaisena maksuttomana erityishuoltona 11.2.2007 lähtien ja maksetut päivähoitomaksut palautetaan korkoineen.

Valituksen perustelujen mukaan A on neljä ja puolivuotias kehitysvammainen tyttö, joka on ollut päiväkodissa kuntoutuksellisista syistä 1.8.2006 lähtien. Hoidon tarve ei ole sidoksissa vanhempien työhön vaan on kuntoutuksellista. A:n kuntoutussuunnitelmassa suositellaan päiväkotia kuntoutuksena ja lisäksi hänellä on fysio-, toiminta- ja puheterapiaa tarhakäynteinä. A tarvitsee ikäiseensä ei-vammaiseen lapseen verrattuna olennaisesti enemmän sekä määrällisesti että laadullisesti apua ja hoivaa. Hoitotarve aiheutuu nimenomaan kehitysvammaisuudesta. A:lle on järjestetty päivähoito omalla henkilökohtaisella hoitajalla vammasta johtuvasta syystä. Hoito poikkeaa normaalipalvelusta jo järjestämisperusteeltaan. Kehitysvammaisten päivähoiton tulee olla maksutonta, mikäli päivähoito järjestetään kuntoutuksellisista syistä päiväkodissa. Päivähoitolaki on yleislaki ja kehitysvammalaki erityislaki. Kunta

ei voi kiertää velvollisuuksiaan myöntämällä erityishuollon palvelukset muun lain perusteella ja samalla periä palvelun käyttäjältä asiakasmaksuja, jotka erityishuoltoon lukeutuvina olisivat asiakkaille maksuttomia.

X:n sosiaalivirasto on antamassaan selityksessä muun ohella todennut, että A on vaikeasti kehitysvammainen lapsi. Hänet on erityishuollon johdoryhmän päätöksellä 11.10.2006 otettu erityishuollon asiakkaaksi. A:n vaikeiden vammojen vuoksi päivähoidolla on hänelle kuntouttavaa merkitystä riippumatta vanhempien työssäkäynnistä. A tarvitsee kuitenkin päivähoitoa nimenomaan vanhempien työssäkäynnin vuoksi. Erityishuolto-ohjelman muutos ei muuttaisi A:n saamien palveluiden sisältöä. A:n hoito ja kuntoutuksen jatkuvuus on voitu turvata päivähoitolain nojalla annetussa päivähoitossa. Päivähoitolaki on ensisijainen kehitysvammalakiin nähden. A on päiväkotikäinen lapsi, joka saa normaalisuusperiaatteen mukaisesti päivähoidon yleisenä sosiaalipalveluna. Riittävä peruste tästä poikkeamiselle ei ole palvelun saaminen maksuttomana. Vain ne palvelut, joiden tarve perustuu lapsen kehitysvammaan ja josta johtuu normaalipalvelun soveltumattomuus ja riittämättömyys, järjestetään erityishuoltona. Se seikka, että päivähoidon tarve on kuntoutuksellinen, ei muuta palvelun luonnetta yleisestä sosiaalipalvelusta erityishuollosiksi.

B ja *C* ovat antaneet vastineen.

Lääninhallituksen päätös

Etelä-Suomen lääninhallitus on 22.4.2008 tekemällään päätöksellä, siltä osin kuin korkeimmassa hallinto-oikeudessa on kysymys, hyväksynyt valituksen ja kumonnut X:n erityishuoltopiirin 16.2.2007 tekemän päätöksen. Samalla lääninhallitus on määrännyt, että kuntoutuksellinen päivähoito sisällytetään A:n erityishuolto-ohjelmaan valituksenalaisesta päätösajankohdasta 16.2.2007 alkaen.

Lääninhallitus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Sovellettavat säännökset

Sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaan kunnan on huolehdittava muun muassa kehitysvammaisten erityishuollon järjestämisestä sen mukaan, kuin siitä erikseen säädetään.

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (kehitysvammalaki) 1 §:ssä säädetään erityishuollon antamisesta henkilölle, jonka kehitys tai

henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysvamman saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi ja joka ei muun lain nojalla voi saada tarvitsemiaan palveluita. Erityishuollon tarkoituksena on edistää kehitysvammaisen henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, hänen omintakeista toimeentuloaan ja sopeutumistaan yhteiskuntaan sekä turvata hänen tarvitsemansa hoito ja muu huolenpito.

Saman lain 2 §:n mukaan erityishuoltoon kuuluvia palveluksia ovat, sen mukaan kuin asetuksella tai tämän lain nojalla muutoin säädetään tai määrätään, muun ohella tarpeellinen ohjaus, kuntoutus sekä toiminnallinen valmennus, yksilöllinen hoito ja muu huolenpito sekä muu vastaava erityishuollon toteuttamiseksi tarpeellinen toiminta.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 4 §:n mukaan asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa. Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on otettava huomioon asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet.

Kehitysvammalain 34 §:n mukaan erityishuollon yksilölliseksi toteuttamiseksi erityishuollon johtoryhmän tai sen määräämissä rajoissa toimintayksikön vastaavan johtajan tulee hyväksyä erityishuolto-ohjelma jokaista erityishuollon tarpeessa olevaa henkilöä varten. Ohjelma, joka on tarpeen mukaan tarkistettava, on mahdollisuuksien mukaan laadittava yhteistyössä asianomaisen henkilön itsensä ja hänen edunvalvojansa tai muun huoltajansa sekä sosiaalilautakunnan kanssa.

Asiassa saatu selvitys

A on vaikeasti kehitysvammainen lapsi, joka on tullut kehitysvammalain mukaisten palvelujen piiriin 11.10.2006. Hänelle on 16.2.2007 tehdyssä erityishuolto-ohjelmapäätöksessä myönnetty erityishuoltona laitoshoittoa, asumispalvelua asuntolassa, työtoimintaa, neuvolapalveluja sekä kerho-, leiri-, kurssi- ja retkipalveluja. Sairaanhoidopiirin lasten ja nuorten sairaalan vs. lastenneurologian sairaalalääkärin ja lastenneurologian erikoislääkärin 27.9.2005 päiväämässä lausunnossa suositellaan A:lle kuntouttavaa päivähoitoa syksystä 2006 lähtien. Lausunnon mukaan henkilökohtainen avustaja on A:lle välttämätön. X:n erityishuoltopiiri on omassa selvityksessään tuonut esiin A:n päivähoitolla olevan kuntouttavaa merkitystä. Lisäksi hän tarvitsee omahoitajan.

Arviointi ja johtopäätös

A on kehitysvammalain 1 §:ssä tarkoitettu kehitysvammainen henkilö. Kehitysvammaisen lapsen päivähoitoa voidaan järjestää vanhempien työssäkäynnistä riippumatta lapsen kuntoutuksellisten tarpeiden johdosta. Palvelujen järjestämisen tapa tai se, minkälaisessa ympäristössä taikka toimintayksikössä palvelu tuotetaan, ei määritä järjestämiseen sovellettavaa lakia. Mikäli päivähoitoa järjestetään ensisijaisesti kehitysvammaisen lapsen erityisen yksilöllisen hoidon ja huolenpidon turvaamiseksi tavoitteena edistää hänen suoriutumistaan päivittäisistä toiminnoista, on kysymyksessä kehitysvammalain mukainen erityishuolto.

Kehitysvammaisten hoidon ja heidän tarvitsemiensa palvelujen luonnetta ja suhdetta yleisenä palveluna järjestettävään päivähoitoon on käsitelty useissa hallinto-oikeuksien ratkaisuissa (Hämeenlinnan HaO 5.6.2006 nro 07/0258/4, Turun HaO 29.9.2006 nro 06/0652/2, Kouvolan HaO 6.11.2006 nro 06/0555/2, Rovaniemen HaO 5.4.2006 nro 06/0194/1). Yhtenäistä ratkaisuille on se, että niissä kaikissa on katsottu nyt käsiteltävän kaltainen kuntouttava päivähoito kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain nojalla järjestettäväksi palveluksi.

Sosiaalioikeuden oikeusperiaatteisiin kuuluu niin sanottu myönteisen tulkinnan ensisijaisuus. Periaatteen mukaan edun myöntämistä koskevissa epäselvissä ja tulkinnanvaraisissa tapauksissa asia tulee ratkaista siten, että lain mahdollistamista vaihtoehtoista valitaan asianosaiselle edullisin ja perusoikeuksien toteutumista parhaiten toteuttava vaihtoehto. Sosiaalihuollon erityislainsäädännössä periaate ilmenee erityisesti sosiaalihuollon asiakaslain 4 §:ssä.

A tarvitsee kehitysvammansa vuoksi suuren yksilöllisen avun, joka tuodaan tarvittaessa myös lapsen kotiin. Vaikka A on normaalissa lapsiryhmässä, hänen tukenaan on henkilökohtainen avustaja ja lukuisia apuvälineitä. Päivähoito on osa A:n kuntoutusta, jonka tarve johtuu kehitysvammasta. Päivähoidon tarve on selvitysten mukaan sekä määrällisesti että laadullisesti hoidon ja tuen tarpeen puolesta erilainen kuin ei-vammaisilla lapsilla, joille normaalipalvelut on suunnattu. Lääkärintuomio ja muut selvitykset huomioon ottaen A:n päivähoitoon palvelun tarpeen on katsottava johtuvan ensisijaisesti hänen kehitysvammaisuudestaan. Näin ollen päivähoito on järjestettävä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettuna erityishuollona. Edellä mainitun perusteella ja huomioon ottaen yllä siteeratut säännökset ja periaatteet, valitus on hyväksyttävä.

Lääninhallituksen soveltamat oikeusohjeet

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta 1 ja 34 §, 35 § 1 momentti ja 81 § 2 momentti

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 4 §

Valitus hallinto-oikeudessa

X:n erityishuoltopiiri on valituksessaan hallinto-oikeudessa vaatinut, että lääninhallituksen päätös kumotaan siltä osin, kuin sillä on kumottu *X:n* erityishuoltopiirin 16.2.2007 tekemä *A:n* erityishuollon järjestämistä koskeva päätös ja määrätty, että kuntoutuksellinen päivähoito sisällytetään hänen erityishuolto-ohjelmaansa 16.2.2007 lukien.

Erityishuoltopiiri on valituksessaan todennut muun ohella, että lääninhallitus on tehnyt kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 82 §:n 1 momentissa tarkoitettua päätöksensä *B:n* ja *C:n* kehitysvammalain 81 §:n 2 momentin mukaisen valituksen johdosta. Huolimatta siitä, että valituksenalaisessa päätöksessä on määrätty, että kuntouttava päivähoito sisällytetään *A:n* erityishuolto-ohjelmaan, kyseessä ei ole kehitysvammalain 36 §:ssä säädetty määräys erityishuolto-ohjelman oikaisemisesta, jota koskeva valituskielto on puolestaan lain 82 §:n 2 momentissa. Mainitun säännöksen sisältämä valituskielto lienee joka tapauksessa ristiriidassa Suomen perustuslain 21 §:n 1 momentin kanssa.

Päivähoitolaki on ensisijainen kehitysvammaisten erityishuollosta annettuun lakiin nähden, jonka 1 §:n 1 momentissa on lain soveltamista ohjaava toissijainen säännös. *A:n* kehitysvammaisuutensa vuoksi tarvitsemat päivähoitoa täydentävät erityishuollon palvelut hänelle järjestetään toissijaisen lainsäädännön perusteella.

Jos *A:n* päivähoito sisällytetään hänen erityishuolto-ohjelmaansa, lapsen päivähoito sisällössä, järjestämisessä tai saatavuudessa ei muutu mitään. Ainoa muutos tapahtuu päivähoitoon laskutuksessa. Se seikka, että osa lapsen kuntoutuksesta toteutetaan päivähoitoon yhteydessä, ei muuta tämän palvelun luonnetta yleisestä sosiaalipalvelusta kehitysvammaisen lapsen erityishuolloksi.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus on jättänyt tutkimatta *X:n* erityishuoltopiirin Etelä-Suomen lääninhallituksen päätöksestä tekemän valituksen.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 82 §:n 1 momentin mukaan muutosta valtioneuvoston, sosiaali- ja terveysministeriön, lääninhallituksen ja lääninoikeuden päätökseen haetaan siinä järjestyksessä kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallintolainkäyttölain 6 §:n 1 momentin mukaan päätöksestä saa valittaa se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Saman pykälän 2 momentin mukaan viranomaisella on lisäksi valitusoikeus, jos laissa niin säädetään tai jos valitusoikeus on viranomaisen valvottavana olevan julkisen edun vuoksi tarpeen.

Hallintolainkäyttölain 6 §:n 2 momentti huomioon ottaen X:n erityishuoltopiirillä ei ole valitusoikeutta Etelä-Suomen lääninhallituksen päätöksestä, jolla lääninhallitus on kumonnut X:n erityishuoltopiiriin A:lle 16.2.2007 tekemän päätöksen ja määrännyt, että kuntoutuksellinen päivähoito sisällytetään A:n erityishuolto-ohjelmaan 16.2.2007 alkaen.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

X:n erityishuoltopiiri on valituksessaan ensisijaisesti vaatinut, että Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös kumotaan ja viivytyksen välttämiseksi valitus tutkitaan korkeimmassa hallinto-oikeudessa ja lääninhallituksen päätös kumotaan siltä osin kuin sillä on kumottu X:n erityishuoltopiiriin 16.2.2007 tekemä A:n erityishuollon järjestämistä koskeva päätös. Toissijaisesti Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös on kumottava ja asia on palautettava sille uudelleen käsiteltäväksi.

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden olisi tullut tutkia erityishuoltopiiriin valitus Etelä-Suomen lääninhallituksen päätöksestä hallintolainkäyttölain 6 §:n 1 momentin perusteella. Lääninhallitus määräsi päätöksellään, että kuntoutuksellinen päivähoito sisällytetään A:n erityishuolto-ohjelmaan. Hallintolainkäyttölain 6 §:n 1 momentin mukaan päätöksestä saa valittaa muun muassa se, jonka velvollisuuteen päätös välittömästi vaikuttaa. Lääninhallituksen päätöksellä X:n erityishuoltopiirille asetettiin nimenomaisesti ja välittömästi velvollisuus järjestää A:n päivähoito erityishuoltona. Edellä sanotun perusteella Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätös tulisi kumota. Olisi myös kohtuullista, että valitus käsiteltäisiin kokonaisuudessaan enemmän viivytyksen välttämiseksi korkeimmassa hallinto-oikeudessa palauttamatta sitä Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle.

Päivähoitolaki on ensisijainen verrattuna kehitysvammaisten erityishuollosta annettuun lakiin, jonka 1 §:n 1 momentissa on lain soveltamista ohjaava toissijaissäännös. A on päivähoitoikäinen vaikeasti kehitysvammaisen tyttö, joka on saanut vanhempiensa työssäkäynnin johdosta tarvitsemansa päivähoidon kehitysvammalakiin sisältyvän normaalisuusperiaatteenkin mukaisesti niin sanottuna yleisenä sosiaalipalveluna eli lasten päivähoitona.

A:n kehitysvammaisuutensa vuoksi tarvitsemat päivähoitoa täydentävät erityishuollon palvelut on järjestetty toissijaisen lainsäädännön perusteella.

Kaikkien, myös vammaisten, lasten päivähoidon järjestäminen päivähoitolain perusteella kuuluu kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin. X:n sosiaaliviraston kokemuksen mukaan lasten päivähoito integroituna tavallisten päiväkotien ryhmiin erityisavustajineen turvaa parhaiten lasten päivähoidon saatavuuden ja hoidon edellyttämän erityisasantuntemuksen.

Lähtökohtana tulisi olla, että vain ne palvelut, joiden tarve perustuu nimenomaan lapsen kehitysvammaan, josta johtuu normaalipalvelujen soveltumattomuus tai riittämättömyys tälle lapselle, järjestetään kehitysvammaisten erityishuoltona.

Nyt puheena oleva asia poikkeaa olennaisesti korkeimman hallinto-oikeuden 2.3.2006 antamasta ratkaisusta taltionumero 430. Tuossa asiassa huoltajien hakiessa poikansa iltapäivähoidon sisällyttämistä hänen erityishuolto-ohjelmaansa tämä oli jo 11-vuotias. Kun A:n vanhemmat hakivat tyttärensä kuntoutuksellista päivähoidon kirjaamista erityishuolto-ohjelmaan, A oli alle nelivuotias, eli selkeästi päivähoitoikäinen lapsi. Asiassa on merkitystä myös sillä, että hänelle on annettu päivähoitoa niin sanotussa normaaliryhmässä apuvälineiden ja avustajan antamien palvelujen tukemana, kuten lasten päivähoidosta annetun lain 2 §:n 2 momentissa ja 6 §:n 3 momentissa säädetään. Päivähoitoa annettiin lisäksi päivähoidolle ilmenevän tarpeen eli lapsen vanhempien työssäkäynnin perusteella. Näillä perusteilla Etelä-Suomen lääninhallituksen päätös tulisi vaaditulta osin kumota.

B ja C ovat selityksessään lausuneet, että asiassa on ollut kysymys kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 36 §:ssä tarkoitettua huoltajan erityishuolto-ohjelman sisältöön kohdistuvasta vaatimuksesta. Lääninhallituksen tässä asiassa antamaan päätökseen ei saman lain 82 §:n 2 momentin nojalla saa hakea valittamalla muutosta. Siinä tapauksessa, että korkein hallinto-oikeus toteaisi, että

X:n erityishuoltopiirillä on valitusoikeus, valitus tulisi käsitellä viivytyksen välttämiseksi korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaan kunnan velvollisuutena on kehitysvammalaisissa säädetyn erityishuollon järjestäminen. Kunta ei voi kiertää laissa sille määrättyjä velvollisuuksia myöntämällä kehitysvammaisten erityishuollon palvelukset jonkin muun lain perusteella.

X:n erityishuoltopiiri on vastaselityksessään lausunut muun muassa, että kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain nojalla toteutettu lapsen päivähoito ei tuo mitään uutta päivähoidon sisältöön. Kuntoutusta tarvitsevan lapsen kuntoutus järjestetään lääkinällisenä kuntoutuksena. Kuntoutuksen koordinoinnista vastaa kehitysvammaneuvoila. Sinänsä päiväkotia on myös kuntouttavaa toimintaa ja toiminnassa otetaan aina huomioon kuntoutustavoitteet ja ohjeet riippumatta siitä, onko kyseessä kehitysvammalain vai päivähoitolain nojalla tarjottu palvelu. Jos kaikille kehitysvammaisille lapsille järjestetään päivähoito erityishuoltona, eri vammaisryhmiin kuuluvien lasten vanhemmat joutuvat eriarvoiseen asemaan, kun kehitysvammaisen lapsen päivähoito on maksutonta, mutta toisen vammaisen lapsen päivähoito maksullista. Yleisesti ottaen normaalipalvelujen järjestäminen erityishuoltona on ristiriidassa normaalius-, integraatio- ja inkluusioperiaatteen kanssa. Se on myös omalta osaltaan lisäämässä kehitysvammaisten lasten eriytymistä, joka puolestaan oli ominaista yleiselle yhteiskuntapolitiikalle ja erityisesti sosiaalipolitiikalle 1970-luvulla, jolloin kehitysvammaisten erityishuollosta annettua lakia valmisteltiin.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus kumoaa Hämeenlinnan hallinto-oikeuden päätöksen ja viivytyksen välttämiseksi, asiaa Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle palauttamatta, ottaa asian välittömästi tutkittavakseen. Valitus hylätään.

Perustelut

1. Erityishuoltopiirin valitusoikeus ja valituksen tutkiminen

Sovellettavat oikeusohjeet

Hallintolainkäyttölain 6 §:n 1 momentin nojalla päätöksestä saa valittaa se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977; kehitysvammalaki) 6 §:n 1 momentin, sellaisena kuin se oli ennen aluehallintouudistuksen voimaan saattamista 1.1.2010 lukien, mukaan erityishuollon järjestämistä varten maa jaetaan erityishuoltopiireihin, joiden alueet määrää valtioneuvosto. Jollei erityisestä syystä muuta johdu, piirit on muodostettava lääninjakoon sopeutuviksi ottaen kuitenkin huomioon lääninjaon kehittämisen tarve.

Pykälän 2 momentin mukaan erityishuoltopiiriin kuuluvat kunnat ovat jäseninä *erityishuoltopiirin kuntainliitossa* (nykyisin kuntayhtymä), jonka tulee järjestää kuntien velvollisuudeksi säädetty erityishuolto, mikäli kehitysvammalain säännöksistä ei muuta johdu.

Jos kunnan väestöpohja tai muut erityiset syyt vaativat, voi kunta pykälän 3 momentin mukaan yksin muodostaa erityishuoltopiirin. Kunnasta on tällöin soveltuvin osin voimassa, mitä erityishuoltopiirin kuntainliitosta on säädetty.

Erityishuoltopiireistä annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan X:n erityishuoltopiiriin kuuluu X:n kaupunki.

Kehitysvammalain 34 §:n mukaan erityishuollon yksilölliseksi toteuttamiseksi erityishuollon johtoryhmän tai sen määräämissä rajoissa toimintayksikön vastaavan johtajan tulee hyväksyä *erityishuolto-ohjelma* jokaista erityishuollon tarpeessa olevaa henkilöä varten. Ohjelma, joka on tarpeen mukaan tarkistettava, on, mahdollisuuksien mukaan, laadittava yhteistyössä asianomaisen henkilön itsensä ja hänen holhoojansa tai muun huoltajansa sekä sosiaalilautakunnan kanssa.

Kehitysvammalain 36 §:n, sellaisena kuin se oli ennen aluehallintouudistuksen voimaan saattamista 1.1.2010 lukien, mukaan lääninhallitus voi, milloin henkilö itse tai hänen holhoojansa tahi muu huoltajansa taikka sosiaalilautakunta katsoo, ettei erityishuolto-ohjelma ole tarkoituksenmukainen, määrätä ohjelmaa oikaistavaksi tarpeellisiksi katsomiltaan osin.

Kehitysvammalain 81 §:n 2 momentissa (259/1989) säädetään muun ohella, että erityishuollon johtoryhmän päätökseen, joka koskee yksilöllisen erityishuolto-ohjelman hyväksymistä, haetaan muutosta valittamalla lääninhallitukseen. Kehitysvammalain 82 §:n 1 momentin (96/1991) mukaan muutosta valtioneuvoston, sosiaali- ja terveysministeriön, lääninhallituksen ja hallinto-oikeuden päätökseen haetaan siinä järjestyksessä kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Kehitysvammalain 82 §:n 2 momentin (259/1989) mukaan lääninhallituksen 36 §:n nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Johtopäätös

Kun otetaan huomioon erityishuoltopiirille kehitysvammalaisissa säädetyt tehtävät ja se, että X:n kaupunki muodostaa oman erityishuoltopiirin, X:n erityishuoltopiirillä on hallintolainkäyttölain 6 §:n 1 momentin nojalla oikeus valittaa Etelä-Suomen lääninhallituksen päätöksestä, jolla B:n ja C:n valitus on hyväksytty ja A:n erityishuolto-ohjelmaan on sisällytetty X:n erityishuoltopiirin järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluva kuntoutuksellinen päivähoito. Tämän vuoksi ja kun kysymys on erityishuolto-ohjelman hyväksymisestä eikä sen oikaisemisesta, hallinto-oikeuden ei olisi tullut jättää valitusta tutkimatta.

Korkein hallinto-oikeus on viivytyksen välttämiseksi ottanut X:n erityishuoltopiirin lääninhallituksen päätöksestä tekemän valituksen välittömästi tutkittavaksi.

2. Päivähoidon hyväksyminen erityishuolto-ohjelmaan

Sovellettavat säännökset

Sosiaalihuoltolain 17 §:n (938/2005) 1 momentin mukaan kunnan on mainitussa laissa jäljempänä säädetyin tavoin huolehdittava lainkohdassa erikseen lueteltujen sosiaalipalveluiden järjestämisestä.

Sosiaalihuoltolain 17 §:n 2 momentin mukaan kunnan on huolehdittava muun muassa lasten päivähoidon ja kehitysvammaisten erityishuollon järjestämisestä sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.

Kehitysvammalain 1 §:n 1 momentin mukaan mainitussa laissa säädetään erityishuollon antamisesta henkilölle, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi ja joka ei muun lain nojalla voi saada tarvitsemiaan palveluksia. Pykälän 2 momentin mukaan erityishuollon tarkoituksena on edistää 1 momentissa tarkoitettun henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, hänen omintakeista toimeentuloaan ja sopeutumistaan yhteiskuntaan sekä turvata hänen tarvitsemansa hoito ja muu huolenpito.

Kehitysvammalain 2 §:n mukaan erityishuoltoon kuuluvia palveluksia ovat, sen mukaan kuin asetuksella tai mainitun lain nojalla muuten säädetään tai määrätään:

- 1) tutkimus, joka käsittää erityishuollon yksilöllisen suunnittelun ja toteuttamisen edellyttämät lääketieteelliset, psykologiset ja sosiaaliset selvitykset sekä soveltuvuuskokeet;
- 2) terveydenhuolto;
- 3) tarpeellinen ohjaus, kuntoutus sekä toiminnallinen valmennus;
- 4) työtoiminnan ja asumisen järjestäminen sekä muu vastaava yhteiskunnallista sopeutumista edistävä toiminta;
- 5) henkilökohtaisten apuneuvojen ja apuvälineiden järjestäminen;
- 6) yksilöllinen hoito ja muu huolenpito;
- 7) henkilön aviopuolison, vanhempien ja muiden perheenjäsenten, muun huoltajan tai hänelle muuten läheisen henkilön ohjaus ja neuvonta;
- 8) tiedotustoiminnan harjoittaminen erityishuoltopalveluksista;
- 9) kehityshäiriöiden ehkäisy; sekä
- 10) muu vastaava erityishuollon toteuttamiseksi tarpeellinen toiminta.

Kehitysvammalain 34 §:n mukaan erityishuollon yksilölliseksi toteuttamiseksi erityishuollon johtoryhmän tai sen määräämissä rajoissa toimintayksikön vastaavan johtajan tulee hyväksyä *erityishuolto-ohjelma* jokaista erityishuollon tarpeessa olevaa henkilöä varten. Ohjelma, joka on tarpeen mukaan tarkistettava, on, mahdollisuuksien mukaan, laadittava yhteistyössä asianomaisen henkilön itsensä ja hänen holhoojansa tai muun huoltajansa sekä sosiaalilautakunnan kanssa.

Lasten päivähoidosta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaan lasten päivähoitoa voivat saada lapset, jotka eivät vielä ole oppivelvollisuusikäisiä sekä milloin erityiset olosuhteet sitä vaativat eikä hoitoa ole muulla tavoin järjestetty, myös sitä vanhemmat lapset.

Mainitun lain 7 a §:n mukaan erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen kuntoutuksen yhteensovittamiseksi laaditaan lapselle kuntoutussuunnitelma yhteistyössä lapsen vanhempien ja tarpeen mukaan kunnan sosiaalihuollon, terveydenhuollon sekä koulutoimen kanssa.

Asiassa saatu selvitys

A on vaikeasti kehitysvammainen lapsi, joka on tullut kehitysvammalain mukaisten palvelujen piiriin 11.10.2006. Sairaanhoidopiiriin lasten ja nuorten sairaalan vs. lastenneurologian sairaalalääkärin ja lastenneurologian erikoislääkärin 27.9.2005 päiväämässä lausunnossa suositellaan A:lle kuntouttavaa päivähoitoa syksystä 2006 lähtien. X:n erityishuolto-
piiri on omassa selvityksessään tuonut esiin A:n päivähoidolla olevan kuntouttavaa merkitystä. Lisäksi hän tarvitsee omahoitajan.

Arviointi ja johtopäätös

Korkein hallinto-oikeus katsoo kuten lääninhallituskin, että kehitysvammaisen lapsen päivähoitoa voidaan järjestää vanhempien työssäkäynnistä riippumatta lapsen kuntoutuksellisten tarpeiden johdosta. Palvelujen järjestämisen tapa tai se, minkälaisessa ympäristössä taikka toimintayksikössä palvelu toteutetaan, ei määritä järjestämiseen sovellettavaa lakia. Mikäli päivähoitoa järjestetään ensisijaisesti kehitysvammaisen lapsen erityisen yksilöllisen hoidon ja huolenpidon turvaamiseksi tavoitteena edistää hänen suoriutumistaan päivittäisistä toiminnoista, on kysymyksessä kehitysvammalain mukainen erityishuolto eikä erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevan lapsen päivähoito.

A tarvitsee kehitysvammansa vuoksi suuren yksilöllisen avun. Vaikka hän on normaalissa lapsiryhmässä, hänen tukena on henkilökohtainen avustaja ja lukuisia apuvälineitä. Päivähoito on osa A:n kuntoutusta, jonka tarve johtuu kehitysvammasta. Päivähoidon tarve on selvitysten mukaan sekä määrällisesti että laadullisesti hoidon ja tuen tarpeen puolesta erilainen kuin ei-vammaisilla lapsilla, joille normaalipalvelut on suunnattu. Lääkärintlausunto ja muut selvitykset huomioon ottaen A:n päivähoiton palvelun tarpeen on katsottava johtuvan ensisijaisesti hänen kehitysvammaisuudestaan. Näin ollen päivähoito on järjestettävä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 2 §:ssä tarkoitettuna erityishuoltona. Näillä perusteilla ja kun otetaan huomioon korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, X:n erityishuoltopiirin valitus on hylättävä.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Kari Kuusiniemi

Irma Telivuo

Matti Pellonpää

Heikki Harjula

Outi Suviranta (t)

Asian esittelijä,
esittelijäneuvos Marja-Terttu Savolainen

Jakelu

Päätös
Jäljennös

X:n erityishuoltopiiri, maksutta
Hämeenlinnan hallinto-oikeus
B ja C
Etelä-Suomen aluehallintovirasto